Risale-i Nur’da Hurufîlik

Bitlis’te doğmuş olan Said Nursi yaşadığı dönemde Milis Kumandanı olarak Pasinler cephesind e Ruslarla çarpışmış (1915), Anadolu’nun çeşitli illerinde tebliğ faaliyetl erinde bulunmuş, bu nedenle tutuklama ve hapis cezalarına maruz kalmış, dünya barışı, ırkçılığın zararları, şuranın önemi, ihtilafta n uzak durmanın gerekliliği, Allah’ın varlığının net bir şekilde ortaya konması, komunizm belasına karşı Hıristiyanlarla ittifakın önemi gibi konuları Müslümanların gündemine taşımış gayretli bir Müslümandı.
Bir dönem aktif siyasette bulunsa da daha sonraları yazdıklarının büyük bir kısmını toplayara k Risale-i Nur adı altında birleştiren Said Nursi, cumhuriye tin kurulmasının ardından kendisini siyasete değil ama tebliğe memur bir kişi olarak görmüş, siyasetle dolaylı olarak ilgilenme yi tercih etmiş ve Risale-i Nur’u elinin ulaşabilidiği her yere götürmeye çalışmıştır. Bu çalışmamızda Said Nursi’nin Kur'an tefsiri olarak takdim ettiği bu eserindek i hurufî âyet yorumları üzerinde duracağız. Örneklere geçmeden önce Risale-i Nur’un tefsir ilmi açısından değerine işaret edeceğiz. Sonra da cifr ve hurufiliğin ne olduğundan bahsedeceğiz. Ardından da söz konusu ayetleri klasik tefsirler den yorumlarl a birlikte verip, bu ayetlerin cifr hesabından yararlana rak hurufîlik yöntemiyle nasıl anlamlandırıldığına ve ayetlere verilen yeni anlamlar doğrultusunda karşımıza nasıl âyet çevirileri çıkacağına işaret edeceğiz. Amacımız Allah rızası için büyük çaba gösterdiğine hüsn-ü zan beslediğimiz bir zatı sürekli tenkit etmek değil, bazı ayetleri Kur'an’a uygun bir şekilde ele alıp alamadığını ortaya koymaktır.

A. Risale-i Nur’un tefsir olduğu iddiası
Usül açısından bir eserden beklenece k şey, menkul ve makul oluştur. Yani Müslümanca yaşama konusunda imal-i fikredenl er hem vahye kulak vermeli hem de vahiyle irtibatlı bir tefekkür içine girerek içinde yaşadıkları zaman ve mekânın fıkhını belirleme lidirler. Her ne kadar Said Nursi kendisini n son derece aklî izahlar yaptığı kanaatind eyse de birazdan işaret edeceğimiz gibi eserdeki âyet yorumları genel itibarıyla mahsus (hisse dayalı)tur. Çünkü eserin “ilham edilen ve kalbe gelen” sözler olduğu değişik bölümlerde zikredili r. Yazarın hislerine tercüman olan bir eser, Kur'an-ı Kerim’i anlamada bize pek fayda sağlamaz çünkü amaç doğru anlama değil, içe doğan duyguları dile getirmekt ir. İkinci bir seçenek daha vardır ki o da bu eserin gerçekten Allah tarafından ilham edilmiş olmasıdır ancak bu da Allah hakkında delilsiz bir zan beslemek olur.
Said Nursi, Kur'an’ın tefsiri olarak sunduğu Risale-i Nur’da, tefsir ilmi açısından pek dikkate alınamayacak hesaplar yapar, tevillere girişir ve sözler söyler. Bu eserin tefsir olup olmadığından söz etmeden, tefsirin ne olduğun üzerinde biraz durmak yerinde olur.
Tefsir Kur'an’ın tümünü, bir bölümünü ya da bir konusunu ele alan eser demektir. Kur'an’ın başından sonuna kadar yorumunu yapan tefsirler e teczii, bir konu etrafındaki ayetleri ele alanlara da konulu tefsir denilmekt edir. Bu anlamda Risale-i Nur, Kur'an’ı bırakalım bir sureyi bile baştan sona ele alan bir eser olmadığı için yaşadığı dönemden örnek verecek olursak, bir Fî Zilâli’l-Kur'an, bir Tefhîmu’l-Kur’an değildir. Konulu tefsir kapsamına sokulacak bölümleri olsa da bu bölümler konu ile ilgili ayetlerin önemli bir kısmının ele alınıp tartışılması şeklinde değil ama bir kısım ayetlere temas etmek şeklinde ele alınmış, bazen de ele alınan konu ayetlerde n ziyade hadislerl e kanıtlanmya çalışımıştır.
Her ne kadar Tefsiru’l-Besmele şeklinde çalışmalar yapıldığını hesaba katıp, Risale-i Nur’a yine de tefsir gözüyle baksak, o zaman Said Nursi’nun görüşünün aksine onu Allah’a değil, Said Nursi’ye atfetmek zorunda kalacağız. Çünkü her tefsir eseri kaleme alanın görüşlerini içerir. Aksi takdirde beşer üstü bir metin olduğunu kabul etmek gerekir ki, bu tür metinler Allah tarafından sadece peygamber lere gönderilir ve Peygamber lere gönderilen bu ilahî metinlere de tefsir denmez.
Ayrıca bir tefsircin in Kur'an’da yine Kur'an’dan ve Hz. Muhammed (s)’den bahseden ayetleri eserinden ve kendisind en bahsediyo rmuş gibi yorumlama sı kabul edilemez. Zira o zaman her tefsirci böyle bir yönteme baş vurup eserinin sorgulana maz olduğunu iddiaya kalkışır ki bu, Kur'an’ı doğru anlama imkânlarını son derece daraltır.
Kur'an vahiydir. Risale-i Nur’un “vahyin malı olması” (Sekizinci Şua - s.941) iddiası da en iyi ihtimalle onun da diğer kitapların üstünde olduğunu çağrıştırır ki bu iddia da doğru kabul edilemez. Beşerî bir metnin vahyin malı olması kanıtlanamayacak son derece iddialı bir sözdür. Ayrıca bu Risale-i Nur’un tefsir olması iddiasıyla da çelişir. Çünkü Allah’tan gelmiş olsa ona tefsir değil, vahiy denir. Eserindek i tefsir ilminde itibar görmeyecek yorumları ile bu eserin “vahyin malı” oluşu arasındaki tezadı da izah mümkün değildir. Çünkü vahiy ile çelişen yorumların Allah’a atfedilme si gibi büyük bir zannı bünyesinde barındırmaktadır.
“Mahrem Bir Suale Cevap” başlığı altında, “Neden senin Kur'ân'dan yazdığın Sözler’de bir kuvvet, bir tesir var ki, müfessirlerin ve âriflerin sözlerinde nadiren bulunur? Bazen bir satırda bir sayfa kadar kuvvet var; bir sayfada bir kitap kadar tesir bulunuyor ." sorusuna, “Ekseriyet itibarıyla öyledir.” diye cevap vermesind en yola çıkarak kendisind e diğer müfessirlere göre üstün bir mevki gördüğünü söyleyebiliriz. Yine aynı yerde bu eserin bu derece vasıflı olmasını onun kendisine “acz ve zaafına, fakr ve ihtiyacına merhamete n” verilmesi ne bağlaması çelişki gibi görünse de Said Nursi’nin yapmak istediği, eser ile kendisi arasına fark koyarak ilk etapta ürünü arka planda da kendisini öne çıkarma çabasıdır. Bu sayede eser sıradanlıktan kurtulmak ta, kendisi de itibar kazanmakt adır.
Said Nursi eserinin yetkinliğini Allah’a bağlar: “Bazen tevazu, nimete nankörlük olur. Bazen da nimetlerd

en bahsetmek övünme olur. İkisi de zarardır. Tek çare ne nankörlük ne de övünmektir. Meziyet ve yetkinlik leri sahiplenm eyerek onları Allah'ın verdiği bir nimet olarak göstermektir." (Yirmi Sekizinci Mektup - s.523). Ancak tefsir ilmi açısından oldukça zaaflı olan bu eserin kendisine atfedilme si daha edepli bir tavır olurdu. Keşke bu eserin diğer tefsirler den farklı olarak iyi düşünülüp taşınılmış, ümmetin ufkunu açacak bir şekilde yazıldığı konusunda genel bir kanaat oluşsaydı ve eseri, yazarı değil de Kur'an ile çağımızın problemle ri arasındaki irtibatı kurmak isteyen müminler takdir etseydi. Çünkü bir yazarın kendisini ve eserini sürekli övmesi, değer artırıcı değil ama düşürücü bir etki yapar.

B. Cifr ve Hurufîlik

Tefsir örneklerine geçmeden belki de en makul olanı ayetleri anlamlandırma konusunda Risale-i Nur'da sıkça baş vurulan cifrin ne olduğunu ortaya koymaktır. Arapça bir kelime olan cifr (ya da cefr) sözlükte "duvarları tam örülmemiş kuyu (Firuzâbâdî, 1995: 331) ve dört aylık olduğunda annesinde n ayrılan keçi yavrusu" (İbnu Manzur, IV, 142) anlamlarına gelir Terim olarak da çeşitli metotlarl a gelecekte n haber verdiği iddia edilen ilmi veya bu ilmi kapsayan eserleri ifade eder. Çeşitli metotlarl a geleceği keşfetme merakı İslâm öncesinde yaşayan eski ümmetlere kadar uzanır. Keldâniler, Asurlulua r, Babillile r, Mısırlılar ve daha sonra Yahudiler le, Hıristiyanlar arasında yaşayan kâhinler, müneccimler ve bazı mistikler in kâinatın sonu, devletler in akıbeti gibi konularda çeşitli haberler verdikler i bilinmekt edir. Ancak Gazali'nin belirttiği gibi harflerin belli anlamlar ve sayısal değerler ifade ettiği konusunda hiçbir tutarlı ve ilmi bir delil yoktur (Metin Yurdagür, 1993: VII, 215-218). Kur'an apaçık bir kitaptır. Onu cifr ve ebced bilenin daha iyi anlayacağına dair sağlam bir bilgi söz konusu değildir. Said Nursi de adını hurufîlik koymasa da bu kapsamda görülebilecek cifr ile Kur'an'dan ve bazı şahsiyetlerin eserlerin den Hurufîlerinkine benzer sonuçlar elde etmeye çalışmıştır.

Said Nursi, Kur'an'ın ifadeleri ni bazı hesaplara tabi tutarak bazı çıkarsamalarda bulunur. Ancak elde ettiği sonuçlar ilmî değildir. Onun harf sayıları üzerine yaptığı hesaplar, harflerin esrarına dayanan bâtınî akım olan hurufîliğin (Aksu, 1998: XVIII, 408-412) kurucusu kabul edilen Fadlullah-ı Hurufî'nin (ö. 796/1314) çabalarını andırmaktadır. Fadlullah, Kur'an'ın gerçek anlamının kendisi tarafından anlaşıldığına inandığı için kendisind en "Kitaptan bir ilmi olan kimse" (Neml, 27: 40) olarak bahsetmiştir. Fadlullah, "Bu, Allah'ın fadlıdır." (Maide 5/54), "Bu, Rabbimin fadlındandır." (Neml, 27: 40) mealindek i ayetlerde olduğu gibi Kur'an'da geçen bütün "fadl" kelimeler inden kendisini n kastedild iğini, insan yüzünde de (فضل) "fadl" isminin okunduğunu ileri sürmüştür (Aksu, 1995: XII, 277-279).

Biraz sonra vereceğimiz Risale-i Nur'daki sıkça baş vurulan cifr hesabı konusunda aslında Said Nursi de iyimser değildir: "İlm-i cifir, meraklı ve zevkli bir meşgale olduğundan, gerçek görevden alıkoyup meşgul ediyor. Hattâ, kaç defadır Kur'an'ın sırlarına karşı o anahtar ile bazı sırlar açılıyordu; kemâl-i iştiyak ve zevk ile müteveccih olduğum vakit kapanıyordu. Bunda iki hikmet buldum: Birisi, yasağına karşı edep dışı davranma ihtimâli var. İkincisi, açık Kur'anî esaslarla ümmete ders vermek hizmeti, cifr ilmi gibi gizli ilimlerde n yüz derece daha üstün bir meziyeti ve kıymeti sahiptir. O kutsal görevde kesin deliller ve muhkem kanıtlar sûiistimâle imkân vermezler . Fakat cifir gibi, belli kurallara bağlı olmayan gizli ilimlerde suiistima l girip şarlatanların istifade etmeleri mümkündür. Zaten hakikatle rin hizmetine ne vakit ihtiyaç görülse, ihtiyâca göre bir miktar verilir (Dokuzuncu Lem'a - s.599). Said Nursi bu yaklaşımını eserini yazdığı dönemde dikkate alsaydı da cifr gibi aslı astarı olmayan hesaplama larla ayetlere anlam vermeye kalkmasay dı, eseri elimizdek inden daha ilmî olurdu.

Cifr ilminin nasıl bir şey olduğu üzerine kısa bir bilgi verdikten sonra Risale-i Nur'da genellikl e bu hesaba dayalı olarak yapılan hurufî âyet yorumlarından bazılarını ele alabiliri z.

C. Kur'an'da Risale-i Nur'a işaret ettiği iddia edilen ayetler

Acaba, Risale-i Nur'u, Kur'ân kabul eder mi? Ona ne nazarla bakıyor?" şeklindeki bir soru karşısında Said Nursi, Kur'ân'dan istimdat eylemiş ve birden, otuz üç âyetin açık anlamının teferruatı türündeki tabakalar dan, işarî anlam tabakasında bir kuvvetli karine bulunduğunu, bir saat zarfında hissetmiştir. Kanaatind e hiçbir şek, şüphe, vehim ve vesvesesi kalmamıştır. Zaten Said Nursi ayetin açık anlamı ya da işarî anlamının tümü budur demediği için sorun yoktur. Külli işarî anlamların her asırda bir cüzü vardır. Risale-i Nur dahi bu asırda o işarî anlam tabakasının tümünün bir üyesidir. Ve o ferdin önemli bir vazife göreceğine, eskiden beri ulema arasında cifirle karineler ve belki hüccetler gösterilmiştir. Kur'an'ın icazına dayalı bu nevi gaybî işaretlere itiraz edilmez (Ek Kastamonu Lahikası; On Beşinci Şua - s.1151-1152). Said Nursi'nin hissettiği gaybi işaretlere niçin itiraz edemiyoru z? Çünkü her yazarın Kur'an okuyarak gaybî işaretler gördüğünü söylemesi mümkündür. Ancak görüldüğü söylenen bu işaretlerin hepsi sorgulana bilir, itiraz edilebili r kanaatler dir. Yazarın bu yaklaşımı, hissidir.

Said Nursi eserine Risale-i Nur adını vermesini hayatı boyunca her yerde karşısına nur kelimesin in çıkmasına bağlarken onu en çok etkileyen âyetin de, "Allah, göklerin ve yerin nurudur (aydınlatıcısıdır). O'nun nurunun temsili, içinde lamba bulunan bir kandil gibidir. O lamba bir billur içindedir; o billur da sanki inciye benzer bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nisbet edilemeye n mübarek bir ağaçtan çıkan yağdan tutuşturulur. (Bu öyle bir ağaç ki) yağı, nerdeyse, kendisine ateş değmese bile ışık verir. (Bu ışık) nur üstüne nurdur. Allah dilediği kimseyi nuruyla hidayete iletir. Allah insanlara (işte böyle) misal verir; Allah her şeyi bilir." (Nur, 24: 35) ayeti olduğunu söyler. Said Nursi'ye göre ayetin, "Yağı, nerdeyse, kendisine ateş değmese bile ışık verir." cümlesi Risale-i Nur'a ve müellifine işaret eder. Risale-i Nur okuyan başka esere ihtiyaç kalmadan alim olur. Said Nursi de ateşsiz yanar, tahsil için külfet ve ders meşakkatine

muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır, âlim olur. Ayetin bu cümlesinin elektriğe, Risale-i Nur'a ve Said Nursi'ye işaret ettiği hakikatti r. Yanlış anladıysa da Allah'a sığınır (Birinci Şua - s.833). Said Nursi bu ayeti yanlış anlamıştır. Zira âyette "nur" kelimesi, Allah'ın, göklerin nurunun sahibi (Zemahşerî, 1995: III, 234) ve her şeyin kaynağı olduğunu ifade edip O'nu övmek için (Kurtubî, 1995: VI/2, 237) kullanılmıştır ve ne doğrudan ne de sembolik olarak Risale-i Nur ve Said Nursi'ye işaret etmektedi r. Bediuzzam an'ın bu mesnetsiz çıkarsaması için biz de Allah'ın onu bağışlamasını dileriz.
Yine, "Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorla .. Fakat kâfirler istemesel er de Allah nurunu tamamlama yı diliyor." (Tevbe, 9: 32) ayetinde "nur" kelimesin den kastedile n, Hz. Peygamber (s)'in nübüvvetinin doğruluğuna dair deliller (Râzî, 1997: VI, 32) ve Allah'ın dini (Taberî, 1995: VI/2, 149) iken, Said Nursi, Risale-i Nur olduğunu söylemektedir. Ona göre bu ayet açıkça Risale-i Nur'un o nur-u İlâhînin bir lem'ası olacağı ve düşmanları tarafından gelen şüphe karanlıklarını dağıtacağını işarî anlamıyla müjdeler (Birinci Şua - s.844). Said Nursi'nin verdiği anlamı kabul ettiğimizde ayetin meali şöyle olur: "Allah'ın nuru olan Risale-i Nur'u ağızlarıyla söndürmek istiyorla r, Fakat kâfirler istemesel er de Allah onu tamamlama yı diliyor."
Kur'an, her vahyin anlaşılmak için geldiğini bu gerekçeyle vahyin dilinin peygamber in içinde yaşadığı toplumun diliyle aynı olduğunu belirtir: "Hak dini onlara açıklasın diye, her peygamber i Biz kendi kavminin lisanıyla gönderdik." (İbrahim, 14: 4) Bu ayeti cifirle, ele alan Said Nursi risaletin ve nübüvvetin her asırda veraset noktasında, vekilleri bulunması kuralıyla, bir sembolik anlam yönüyle Risale-i Nur'u özel bir iltifatla üyeleri arasına dahil eder. Ayrıca ayet bu eserin Kur'an dili olan Arapça değil ama Türkçe olmasının takdir edildiğini gösterir (Birinci Şua - s.847) Ayetin içeriğinin bırakın dilini Risale-i Nur'un kendisiyl e hiçbir ilişkisi yoktur. Risale-i Nur'un ağdalı bir Türkçe ile yazılması tamamen Said Nursi'nin tercihidi r. Elimizde bu tercihin Allah tarafından yapıldığına dair hiçbir bilgi söz konusu değildir.
Cifr bilgi elde etme yolu olarak görülünce Kur'an'dan laikliği çıkarmak da zor olmaz: "Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk, sapıklıktan ayırt edilmiştir. Artık her kim tâğutu inkar edip, Allah'a inanırsa, sağlam bir kulpa yapışmıştır ki, o hiçbir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işitir ve bilir." (Bakara, 2: 256) Risale-i Nur'da bu ayetin cifr ve ebced hesabıyla hem laikliğe hem de Risale-i Nur'un gelişine işaret ettiği ifade edilir (On Birinci Şua - s.984). Bu ayetteki "…sağlam bir kulpa yapışmıştır." ifadesini n de Risale-i Nur'a işaret ettiği ileri sürülür (Birinci Şua - s.837). Bu durumda ayetin anlamı şöyle olur: "Dinde zorlama yoktur. Çünkü laikliğin gelmesiyl e doğruluk, sapıklıktan ayırt edilmiştir. Artık her kim tâğutu inkar edip, Allah'a inanırsa, o kimse sağlam bir kulpa Risale-i Nur'a yapışmıştır ki, o hiçbir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işitir ve bilir." Ayetteki "sapasağlam kulp" ifadesine iman (Taberî, 1995: III/1, 29), İslâm, "Allah'tan başka ilah yoktur." (Kurtubî, 1995: II/1, 257) şeklinde hemen hemen aynı anlama gelebilec ek doğru anlamlar verilmişken, bu ifadeden Risale-i Nur'un kastedild iğini söylemek eserin ilmî açıdan değerini düşürmekten başka bir şey ifade etmez.
Said Nursi açıkça olmasa da cennetlik lerden olduğunu da Kur'an'dan çıkarır: "O gün insanlard an şakîler ve saidler vardır." (Hud, 11: 105). Ayette şakîler günahları nedeniyle ateşi (Zemahşerî, 1995: II, 413), saidler de mükafatı hak eden kimseleri (Râzî, 1997: VI, 399) kastedili rken, Said Nursi yaptığı cifr hesabıyla bu ayetin de kendisine ve Risale-i Nur'un yönüne işaret ettiğini söyler (Birinci Şua - s.834). Bu durumda kendisi cennetle müjdelenmiş kişiler arasına girer.
Said Nursi'ye göre "De ki: Rabbim, beni doğru yola iletti." (Enam, 6: 161) ayeti de Risale-i Nur'un hazırlanma tarihine işaret eder. Ayetin cifrî hesabı da Said Nursi'nin geçirdiği fikri değişim tarihi olan 1316'ya işaret eder (Birinci Şua - s.837). Bu yorum doğru kabul edildiğinde ayetin Türkçe anlamı şöyle olur: "Ey Said Nursi de ki: Rabbim, beni doğru yola olan Risale-i Nur'a kavuşturdu." Halbuki ayetin devamında, "Dosdoğru dine, Allah'ı birleyen İbrahim'in dinine. O, ortak koşanlardan değildi." denilerek dosdoğru yoldan kastedile nin Allah'ın gönderdiği din (Taberî, 1995: V/2, 146) olduğu gayet net bir şekilde ortaya konmaktadır.
Said Nursi, "Kime hikmet verilmişse, işte ona pek çok hayır verilmiştir." (Bakara, 2: 269) ayetinden kendisini n kastedild iğine inanmakta dır. Ona göre Risale-i Nur'un Sözler kısmı bu ayetteki sözlerin sırrına mazhardır (Dördüncü Mektup - s.354). Halbuki ayette Allah'tan bir nimet olarak söz ve fiillerin de isabet edebilen kimselere verilmiş olan bu nimetin büyüklüğüne işaret edilmekte dir (Taberî, 1995: III/1, 126) Müslüman ahlakı kişinin kendisini övmesiyle, hele hele ayetlerin kendisine işaret ettiğini söylemesiyle bağdaşmaz.
Said Nursi'ye göre, "Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okuyor, sizi temizliyo r, size kitabı ve hikmeti öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor." (Bakara, 2: 151) âyeti, Bakara, 2: 129, 269 ayetlerin in küllî ve genel anlamlarına Risale-i Nur da kastî olarak dahildir (Birinci Şua - s.837). Bu durumda Said Nursi Kur'an'da kastedile n hikmetli, Kitab'ı ve hikmeti öğreten ve insanlara bilmediğini öğreten kişi" olmaktadır ve bu iddiayı desteklem ek için yine cifr hesaplarından faydalanm aktadır.
Kur'an, kendisini n ve Rasululla h (s)'a itaatin her ikisine inanan onları doğrulayan ve doğru yolu bulan kimselere bir nur (Taberî, 1995: XIII/3, 318), bir ışık (Kurtubî, 1995: IX/1, 240) olduğunu ifade eder: "Ey inananlar! Allah'tan korkun, O'nun Resulü'ne inanın ki size rahmetind en iki pay versin, sizin için ışığında yürüyeceğiniz bir nur yaratsın ve sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir." (Hadid, 57: 28). Bu ayete, "Karanlıklar içinde size bir nur ihsan edeceğim, ki o nur ile doğru yolu bulup onda gidesiniz ." şeklinde meal veren Said Nursi, âyet için, "Allah'a hamdolsun, Risale-i Nur bu kudsî ve küllî anlamının parlak bir ferdi olduğu gibi, ayetin orijinali nde geçen nuran, kelimesin deki an kısmı, tenvin sayılırsa 1318 sayısıyla Resâilü'n-Nur yazarı eğitimden yazarlık görevine ve mücahidâne yolculuğa başladığı zamanın beş sene evvelki zamanına ve birçok ayetin işaret ettiği 1316 tarihinde ki önemli bir fikrî değişimden iki sene sonraki zamana denk gelir ki, o zaman Risale-i Nur'un hazırlanmasının başladığı aynı tarihtir. İşte bu nurlu âyet, hem anlamca, hem cifirce tevafuku, Kur'an'da bir araya gelişi tesadüfî olamaz." (Birinci Şua - s.836)

şeklinde bir yorum yapar. Bu durumda ayetin anlamı şöyle olur: “Ey inananlar! Allah'tan korkun, O'nun Resulü'ne inanın ki size rahmetind en iki pay versin, sizin için ışığında yürüyeceğiniz bir Risale-i Nur yaratsın ve sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.” (Hadid, 27: 28)
"Andolsun ki, biz sana tekrarlan an yedi âyeti (Fatihayı) ve yüce Kur'ân'ı verdik." (Hicr, 15: 87) ayetinde muhatap Hz. Peygamber (s)’dir. Ve ona Fatiha suresi ya da diğer uzun surelerde n (Zemahşerî, 1995: II, 564) içinde meselleri n, haberleri n ve ibret verici olayların olduğu 7 uzun surenin kastedild iği ifade edilmekte dir (Taberî, 1995: VII/2, 68) Said Nursi bu görüşlerden ilkini benimseme sinin yanında ayetin cifr hesabıyla Risale-i Nur’a da işaret ettiği kanaatind edir (Birinci Şua - s.834). Bu durumda ayete şöyle meal verilebil ir. "And olsun ki Said Nursi Biz sana, her zaman tekrarlan an Risale-i Nur’u ve Kur'an’ı verdik."
Allah emirleriy le, dilemesiy le (Zemahşerî, 1995: II, 350) vaadiyle (Râzî, 1997: VI, 288) hakkı takviye eder: “Allah, hakkın hak ve gerçek olduğunu kelimeler iyle ispat eder, günahkârların hoşuna gitmese de.” (Yunus, 10: 82) Said Nursi’ye göre ise bu ayetin külli anlamı bu zamanda Risaletü'n-Nur’dur. Ayrıca ilahî lafızdaki harfler yaklaşık olarak 998 sayısına o da Risaletü'n-Nur'un 998 rakamına denk düştüğü için âyet Risale-i Nur’a işaret eder. Ayette geçen kelimât (kelimeler) da Risale-i Nur’un bölümlerinden Sözler’e işaret eder (Birinci Şua - s.836). Bu durumda ayetin anlamı şöyle olur: “Allah, hakkın hak ve gerçek olduğunu Risale-i Nur ile ispat eder, günahkârların hoşuna gitmese de.”
Said Nursi yaptığı şartlı cifr hesaplarıyla, "Ey Peygamber, eğer insanlar senden yüz çevirirse, sen de ki: Allah bana yeter. Ondan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na tevekkül ettim." (Tevbe, 9: 129) ayetinin Risale-i Nur’a özellikle de İşârâtü'l-İ'câz adlı bölümüne işaret ettiğini söyler (Birinci Şua - s.838). Bu durumda ayetin meali şöyle olur: "Ey Risale-i Nur! İnsanlar senden yüz çevirirse, de ki: Allah bana yeter. Ondan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ben Ona tevekkül ettim."
Kur'an, Allah’ın dinine yardım edenlerin, hizmet eden askerleri n (Kurtubî, 1995: III/2, 162), Allah’ın dinini din edinen ve O’na itaat edenlerin galip geleceğini söyler: "Şüphesiz Allah'a tâbi olan topluluk gerçek galipleri n tâ kendisidi r." (Maide, 5: 56) Risale-i Nur’da bu âyetin cifr hesabıyla 1350 sayısına denk geldiği ve bu tarihin de Risale-i Nur’un öğrencilerinin görüntüdeki yenilgile rine ancak manevî anlamdaki galibiyet lerine ve kendileri ne kurulan tuzakların boşa çıkmasına dair Rumi 1350-51 ve 52 tarihleri ne tam olarak denk geldiğine işaret edilir (Birinci Şua - s.839). Bu durumda da ayeti şöyle meallendi rirsek yanlış yapmış olmayız: "Şüphesiz Allah'a tâbi olan Risale-i Nur talebeler i, gerçek galipleri n tâ kendisidi r."
Allah Hz. Muhammed (s)’e Kur'an’dan müminleri cehalet ve sapıklıktan kurtarıcı, körlükten kurtarıcı rahmetini gönderir. Müminler de ondaki Allah’ın farzlarını (Taberî, 1995: IX/1, 190) yerine getirirle r: "Biz Kur'ân'dan, iman edenler için bir şifa ve rahmet kaynağı olan âyetler indiriyor uz. Zalimleri n de ancak zararını artırır." (İsra, 17: 82) Ayette indirilen şeyler Kur'an’ın ayetlerid ir, başka bir şey değil. Said Nursi’ye göre ise bu ayet Kur'an’a işaret ettiği gibi Kur'ân'ın semasından ilhâmî bir surette gelen şifadar nurlara da işaret eder. İşte, o Risaletü'n-Nur, Said Nursi’ye olduğu kadar Risale-i Nur talebeler ine de çoğu zaman şifa olmuştur. Demek Resâili'n-Nur bu âyetin bir işarî anlamına dahildir. Buna delil de ayetin “müminlere şifa ve rahmet olan” kısmının cifr hesabıyla 1339 ederek, Resâili'n-Nur bu asrın mânevî ve müthiş hastalıklarına şifa olmakla meydana çıkmaya başlamasına denk gelmesidi r. Bu, Said Nursi’nin kanaatidi r ve kanaate itiraz edilmez (Birinci Şua - s.839). Bu durumda ayetin Türkçesi, “Biz Kur'ân'ın semasından mü'minler için bir şifâ ve rahmet olan Risale-i Nur’u indiriyor uz.” şeklinde olur. Ayrıca kanaate itiraz edilemez demek ona çok üstün bir yer biçmektir.
Risale-i Nur’da, "Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okuyor, sizi temizliyo r, size Kitabı ve hikmeti öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor." (Bakara, 2: 151) ayetinin “Sizi temizliyo r, size Kitabı ve hikmeti öğretiyor.” kısmının cifr hesabıyla 1338 olduğu, Kur'an’ın hikmetini Avrupalı filozofla ra parlak bir surette gösterebilen ve gösteren Risalei'n-Nur yazarının Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye’de Kur'an’ın hikmetini savunduğu, hattâ İngiliz Başpapazının sorduğu ve 600 kelimeyle cevap istediği altı sorusuna altı kelimeyle cevap vermekle beraber inzivaya girip bütün gayretiyl e Kur'ân'ın ilhamlarından Risale-i Nur'un meseleler ini iktibasa başladığı aynı tarihe tamamen uyum gösterdiği ifade edilir (Birinci Şua). Bu yorum esas alındığında ayetin meali şöyle olur: "Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okuyor, sizi Risale-i Nur ile temizliyo r, size Kitabı ve onun hikmetini gösteren Risale-i Nur’u öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor."
"Bu kitabın indirilişi, Azîz ve Hakîm olan Allah tarafındandır." (Zümer, 39: 1) Ayetteki “indirilen”, Kur'an-ı Kerim (Taberî, 1995: XII/2, 226) ikinci ihtimal de Kur'an’ın bir suresidir (Zemahşerî, 1995: IV, 106). Ancak Said Nursi’ye göre, Casiye ve Ahkaf surelerin in başında da bulunan bu âyet Risaletü'n-Nur'un ismine ve kendisine, hem yazılması ve hem de yayılmasına sembolik anlamıyla işaret eder. İşareti onun bir eksikliği değil, gayb dilindeki manevî mucizesin in bir gereğidir. Kur'an’ın bu ayetinin işarî anlamlarından birisinin bu zamanda ortaya çıkan Risale-i Nur’a yönelik oluşunu Risale-i Nur okuyan herkes onaylar (Birinci Şua - s.841). Yani Said Nursi şöyle demek istiyor. Ayetin işarî anlamlarından birisi de, “Bu Risale-i Nur’un indirilişi, Azîz ve Hakîm olan Allah tarafındandır.” şeklindedir. Yani ona göre âyet, “Kitab’ın indirilişi” derken hem Kur'an’ı hem de Risale-i Nur’u kastediyo r (Birinci Şua - s.842).
Kur'an, kendisini n Rahman ve Rahim olan Allah’tan Cebrail aracılığıyla (Râzî, 1997: IX, 537) Hz. Peygamber (s)’e indirildiğini (Taberî, 1995: XII/3, 114) şöyle ifade eder: "Hâ mim. (Bu vahyin) indirilişi, Rahmân ve Rahîm olan Allah’tandır." (Fussilet, 41: 1-2) Said Nursi bu ayetin işarî anlamıyla ve şartlı cifr hesabıyla Risale-i Nur’a işaret ettiğini söylemektedir (Birinci Şua - s.843). Verilen bu anlam doğrultusunda ayetin anlamı şöyle olur: "Hâ mim. Bu Risale-i Nur, Rahmân ve Rahîm olan Allah tarafından indirilmiştir."
Rabbimiz bize sapıklığı ve doğru yolu istiareli bir şekilde karanlıklar ve nur kelimeler ini (Zemahşerî, 1995: II, 516) kullanara k anlatır. O, insanları Kur'an ile küfür, cehalet ve sapıklık karanlıklarından, iman ve ilim nuruna (Kurtubî, 1995: V/1, 295) ulaştırır: "Elif lâm râ. Bu bir kitap ki, insanları Rablerini n izniyle karanlıklarından nûruna çıkarman, güçlü ve hamde lâyık olan Allah'ın yoluna kavuşturman için sana indirdik." (İbrahim, 14:1) Said Nursi bu ayetin “Rablerini n izniyle nura” kısmındaki “nur” kelimesin in

Resaili’n-Nur’a mutabık olduğunu, yine şartlı cifr ile Risale-i Nur’un bölümü olan İşârâtü'l-İ'câz’a işaret ettiğini söyler. Yine ona göre ayetteki “güçlü ve hamde lâyık” kısmı Arapça orijinali hesaba katıldığında Sultan Abdülaziz ve Abdülhamit dönemlerine işaret etmektedi r (Birinci Şua - s.845). Bu durumda ayetin şöyle bir çevirisi mümkün olur: "Elif lâm râ. Bu bir kitap ki, insanları Rablerini n izniyle karanlıklarından Risale-i Nur’a ulaştırman, Sultan Abdülaziz ve Abdülhamit’in yoluna kavuşturman için sana indirdik."
"Görmedin mi? Allah nasıl bir misal verdi. Güzel bir söz, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir.” (İbrahim, 14: 24) ayetinde geçen ve kelime-i şahadet, iman (Taberî, 1995: VIII/1, 266), kelime-i tevhit, Allah’ı yüceltme, O’nu övme, bağışlanma dileme, tövbe, ve dua (Zemahşerî, 1995: II, 531) olarak yorumlanmış olan “güzel bir söz” ifadesi Said Nursi’ye göre Risale-i Nur’a tekabül eder. Bu çıkarsama cifirle önce yanlışlıkla 1002 olarak hesaplanmıştır. Doğrusu 1011’dir. Elde edilen sayı -13 farkla da olsa- Risale-i Nur’un makamına tevafuk eder. Hem böyle makamlard a, böyle büyük yekûnlarda bu gibi küçük farklar zarar vermez (Kastamonıu Lâhikası - Mektup No: 38 - s.1594). Ayeti Said Nursi’nin anladığı şekilde tercüme edersek meal şöyle olur: "Görmedin mi, Allah nasıl bir misal verdi?Risale-i Nur, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir.”
Kur'an Hz. Muhammed (s) için, "Seni ancak âlemlere bir rahmet olarak gönderdik." (Enbiya, 21: 107) ifadesini kullanır. Hz. Peygamber (s) hem dinde hem dünya işlerinde rahmettir . Dinde rahmettir çünkü geldiğinde insanlar cehalet ve sapıklık Ehl-i Kitap da kitapları konusunda ihtilaf içindeydi. O gelince onları doğru yolu gösterdi. Hükümleri, helal ve haramları belirtti (Râzî, 1997: VIII, 193) . Dünyada da rahmettir . Çünkü onun gelişiyle zilletten, savaşlardan kurtulup dininin bereketiy le zaferlere kavuştular. Said Nursi ise bu âyetin işarî anlamıyla o alemlere rahmet olanın aynası ve Kur'an gerçeğinin hakiki bir tefsirine Risale-i Nur’a işaret ettiğini söyler (Sikke-i Tasdik-i Gaybî - s.2101). O zaman ayete şöyle meal verilebil ir: “Ey Risale-i Nur! Seni ancak âlemlere bir rahmet olarak gönderdik."

Sonuç

Görüldüğü gibi Said Nursi’nin ele aldığımız ayetleri anlamlandırken baş vurduğu anlama biçiminin tefsir usulü açısından bir değeri yoktur. Hele hele “kanaate itiraz edilemez” demesi yorumlarını sorgulana maz hale getirir ki bunu kabullenm ek mümkün değildir. Klasik tefsirler olsun, çağdaş tefsirler olsun hiçbirisi bu ayetleri böyle anlamlandırmamıştır, kendi fikirleri ni sorgulana maz konumda göstermemişlerdir. Said Nursi’nin ve Risale-i Nur’un Kur'an’da işaret edilen bir müellif ve eser olduğu iddiası vahyî temellere sahip görünmemektedir. Bir ayeti anlamlandırırken, ayetteki cümle yapısı, ayetin bağlamı ve Kur'an bütünlüğü içindeki yeri dikkate almak gerekir. Ne yazık ki, Said Nursi bu yolu takip etmemiş, ayetleri tefsir ederken hurufîliğe eğilim göstermiş, ebced ve cifr hesapları yaparak, kendisini n ve eserinin isminin Kur'an-ı Kerim’de geçtiğini muhtemel gördüğü lafızlarla özdeş addetmiş, kendisini ve eserini kutsal bir konuma taşımaya çalışmıştır. Bunu yaparken nispeten estetik bir yolu seçmiş, ısrarla kendisini değil “ürünü” ön plana çıkarmayı tercih etmiştir.

Kaynakça

Aksu, Hüsamettin, “Fadlullah-ı Hurufî”, İslâm Ansiklope disi, TDV, Yay., İst., 1995.
Aksu, Hüsamettin, “Hurufîlik”, İslâm Ansiklope disi, TDV, Yay., İst., 1998.
Erdeğer, Bülent Ş., “Apaçık Kur'an’ın Şifresi Olur mu?”, Haksöz, S. 140, 2002.
Firuzâbâdî, Muhammed b. Yakub, el-Kamusu’l-Muhît, Daru’l-Fikr, Beyrut, 1995.
İbnu Manzur, Ebu’l-Fadl Cemâluddîn, Lisânu’l-Arab, Daru Sadır, Beyrut, ts.
Kayacan, Murat, “Kur'an-ı Kerim’i Okuma Biçimleri”, Haksöz, S. 96, 1999.
Kurtubî, Ebû Abdillah Muhammed, el-Câmi’ li Ahkâmi'l-Kur'an, 11 c., Daru’l Fikr, Beyrut, 1995.
Nursi, Said, Risale-i Nur, www.ahmet berk.cjb. net. (Bu internet sitesi, Nesil Yayınları’ının 2 cilt olarak neşrettiği Risale-i Nur’u esas almıştır.)
Râzî, Fahruddin, et-Tefsîru’l-Kebir, 2. bs., 11 c., Daru İhyai Turasi'l-Arab, Beyrut, 1997.
Taberî, Muhammed bin Cerir, Câmiu'l-Beyan an Te’vîli Âyi’l-Kur'an, 15 c., Daru'l Fikr, Beyrut, 1995.
Yurdagür, Metin, “Bedir Gazvesi”, İslâm Ansiklope disi, TDV, Yay., İst., 1993.
Zemahşerî, Mahmud b. Ömer, el-Keşşâf an Hakâiki Ğavamidi’t-Tenzîl ve Uyûni’l-Ekâvil fî Vucûhi’t-Te’vil, 4 c., Daru’l-Kütübi’l-İlmiye, Beyrut, 1995.

http://www.biblecodedigest.com 31.05.200 5.
acan@hotmail.com">murat_kay acan@hotmail.com

“Ve derler ki: Dinleseyd ik, yahut düşünüp anlasaydık şu çılgın ateşin halkı arasında bulunmazdık!" Mülk, 67:10. İlahi mesaja davet edilen kimse önce onu dinlemeli ardından da üzerine kafa yormalıdır bkz. Râzî, 1997: X, 588.

Hangi tefsir yöntemiyle ele alınmış eserlerin okunmasının Kur'an’ı anlamada daha faydalı olabileceğine dair bir tartışma için bkz. Kayacan, Murat, “Kur'an-ı Kerim’i Okuma Biçimleri”, Haksöz, S. 96, 1999, s. 38-40.

Hz. Muhammed (s)’e bolca mucize verildiğine dair deliller büyük çoğunlukla hadislerd en verilmiştir. Bir tefsir için böyle bir usüle başvurmak uygun değildir.

Said Nursi’ye göre Risale-i Nur, Allah’ın ilham yoluyla gönderdiği ve yazdırdığı bir eserdir bkz. On Dördüncü Şua - s.1080; Emirdağ Lâhikası (1) - Mektup No: 28 - s.1697; Emirdağ Lâhikası (2) - Mektup No: 89 - s.1865.

Yahudiler de İsrail’i kurtaraca k beklenen Mesih’in geliş tarihini bulmak için cifri kullanmışlardır. Schimmel Annemarie’dan naklen bkz. Erdeğer, Bülent Ş., “Apaçık Kur'an’ın Şifresi Olur mu?”, Haksöz, S. 140, 2002, s. 50. Sabatay Sevi de Mesihliğini cifr kullanara k ilan etmiştir. Ilgaz Zorlu’dan naklen bkz. A.y.

Bu tür bir eğilimin mensupları günümüzdeki Hıristiyanlarda da mevcuttur . Onlar da İncil’deki harflere sayısal değerler vererek, İncil’in Hz. İsa ile ilgili “Tutku” filmini çeviren Mel Gibson’dan, http://www.biblecodedigest.com/page.php/226, 31.05.200 5, Saddam’ın yenileceğinden ve http://www.biblecodedigest.com/page.php/151 31.05.200 5, Tevrat’ın bozulmadığından http://www.biblecodedigest.com/page.php/256 31.05.200 5 bahsettiği görüşündedirler.

Risale-i Nur’da Kur’an’ın Risale-i Nur’a işaret ettiği ifade edilen âyetler için bkz. Birinci Şua - s.831.

“Şartlı cifr” ifadesiyl e, ayette Said Nursi’ye veya Risale-i Nur’a işaret edildiğinin iddia edildiği ancak sayının tam tutturula madığı durumları kastediyo ruz.

Rasululla h (s)’ın aynı zamanda savaşlar yapması rahmet peygamber i oluşuna engel değildir. Zira onun savaşı düşünmek yerine kibir gösterip inkârda bulunanla ra yönelikti.

Bu ifadeyi “Görüşüm yanlış da olabilir.” şeklinde anlamak da mümkündür. Sorgulana mazlığını mı sorgulana bilirliğini mi kastettiğini Allah bilir.

S. Kutub, Mevdudî ve E. H. Yazır'ın tefsirler ine bakılabilir.

Çoğu zaman da kendisiyl e Risale-i Nur özdeşleşir. İkisinin de isminde nur kelimesi geçer. Kendisi asrın “her soruya cevap veren kimseye soru sormayan” bilgini, eseri Risale-i Nur da müceddid-i ekberidir . Kur'an ikisine de işaret eder. İkisi de bediüzzamandır.